

Milyen Szeged levegője?

Mikor mondhatjuk, hogy szennyezett a levegő? Ha környezetünk levegőjében bizonyos idegen anyagok olyan mértékben felhalmozódnak, hogy belélegezve károsítják az ember egészségét, és hatása egyben kárt okoz a népgazdaságnak is. Nemcsak úgy, hogy a betegség miatt munkanapok vesznek el, hanem azért is, hogy az ilyen levegőben rongálódnak az épületek, a műtárgyak és a különböző berendezések. Magyarországon a közvetlenül, számszerűen mérhető és kifejezhető károk összege 1972-ben több mint 2630 millió forint volt. (Műszaki, mezőgazdasági és egyéb károk.) A védekezés feltétele az előzetes tájékozódás, bizonyos mérések elvégzése. A levegő tisztaságáról az utóbbi időben nemcsak sokat beszélünk, hanem egyre több intézkedés bizonyítja a tetteket is. A levegőszennyezettség vizsgálata, az ellene való védekezés szerteágazó feladat, amelybe a legkülönbözőbb tudományágak, a legkülönbözőbb intézmények kapcsolódnak bele. Ezért először a szervezeti kérdéseket kellett tisztázni, hogy összehangolt tevékenységgel valóban célravezető munkát végezzenek valamennyien. 1968-ban az Építésügyi Minisztérium irányítása alá került a levegő tisztaságának védelme, a vizsgálat szervezéséért, végrehajtásáért pedig az Egészségügyi Minisztérium felelős. A gyakorlati munka nagy részét az Országos Közegészségügyi Intézet és a KÖJÁL-hálózat dolgozói végzik, az országos levegőtisztasági program keretében. Az első ütemben, amely 1974-től 1975. végéig tart, a szegedi KÖJÁL is végz méréseket a város területén. Erről tájékoztat Pethő Gábor vegyész mérnök.

területek lakóinak — a Borsod, a Baranya vagy Veszprém megyeieknek jóval több okuk lehet panasza. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nem indokolt nálunk a levegő minőségének vizsgálata. Szegeden 15 ponton helyeztek el műszereket a KÖJÁL dolgozói, ahol rendszeresen méri az összkén, illetve a kéndioxid mennyiségét, valamint a por- és szén-dioxid tartalmát. A kénvegyületek forrása többnyire az olaj- és széntüzelésű fűtőberendezések által termelt kéndioxid. Erdékes, meredek görbét mutat az a grafikon, amely a Széchenyi téri mérések eredményét ábrázolja 1967-től. Az első évben az összkén-mennyiség megengedett határértékek kétszeresét tartalmazta a környék levegője. Ahogy fokozatosan tértek át a környező házak lakói a földgázüzelésre, úgy csökkent az összkén mennyisége, s már 1971-ben jóval a megengedett határérték alá. A vizsgálatok eredményei átlagértékek. A KÖJÁL vegyészai általában kéthetenként végeznek méréseket, és nemcsak a nyári, téli hónapok közötti különbségeket mutatják ki, hanem azt is, miként alakul a nap különböző szakaszaiban a levegő kéndioxid szennyezettsége. Az idén februárban készített grafikon — melyet a köztisztviselő, a vasöntőde, a vas- és fémipari szövetkezet, a Volán és az AFIT Vállalat környékén végzett mérések alapján rajzoltak meg — például következtetni lehet az arra lakók napirendjére is: délelőtől fél 10-kor kevesen fűtöttek még be a lakásba, az ebéd készítése is korai volt — ezt jelzi egy hullámvölgy. Egy óra múlva, fél 11-kor viszont — egy kiugró csúcs árulkodik erről — begyűjtötták a háziasszonyok a konyhai tűzhelyekre, a székácsok üzemeltetői a konyhai téték ugyanezt és hozzáadták az ebédfőzéshez. Délután, ahogy fokozatosan tették le a munkát az emberek és hazatértek, befűtöttek és lassan növekedni kezdett Szeged levegőjében a kéndioxid mennyisége, egészen fél hétig, a

délelőtti csúcs két és félszeresére.

Poros a Széchenyi tér

A városi levegő másik veszélyes alkotórésze a por. Ezeknek a szemcséknek a felületén gázszennyeződések kötődnek meg, — és így eljuthatnak a tüdőig is, ott fejtvén ki káros hatásukat. A legveszedelmesebb az ülepedő por, amely a közlekedés és a város tisztaságáért felelős vállalatok számlájára írható. Az úttest porát felkavaró járművek nyomán szippantjuk be ezeket a por- és szennyezőanyagokat. A mérések szerint a város levegőjének tisztaságát ez jobban veszélyezteti, mint a kéndioxid. A Széchenyi téren végzett vizsgálatok kimutatták, hogy míg 1966-ban szinte alig szennyezte ott a levegőt az ülepedő por, az arra terelt busz-közlekedés tett arról, hogy a por mennyiségét ábrázoló grafikon görbéje emelkedjen: 1969-ben az első eredmények másfélzszeresére, 1973-ban pedig csaknem háromszorosára. Ez az érték már jóval meghaladja a megengedett mértéket.

Elavult fűtőberendezések

Sok bosszúságra ad okot a főiskola, a klinikák, a Dugonics téri egyetem épülete környékén a korom — az intézmények elavult fűtési technikája miatt. A helytelen tüzelés és a közlekedés az ennél ártalmasabb nitrogéndioxidot is a levegőbe juttatja. Nagyon is indokolt lenne — mint ahogy a KÖJÁL javasolta is a levegőtisztasági programtervben —, hogy kiemelten védett nyilvántartsák az újszegedi park és a klinikák által határolt területet.

A gépkocsik kipufogó gázában a benzopyrén és szén-monoxid is nagy mértékben szennyezi a levegőt, fejfájást, fáradékonyságot, álmatlanságot okozva. Nem a KÖJÁL-nál, az orvosi biológiai intézetben vizsgálták meg ilyen értelemben a levegő összetételét. Az eredmény: a szennyezettség mértéke nem ad okot aggodalomra, és ez nem is akadályozza annak, hogy Szeged üdülő- vagy fürdővárossá váljék. És végül egy idézet az első Csongrád megyei környezetvédelmi anketra készített anyagból: „Mégis a jövő szempontjából... hatóságok intézkedések szükségesek legalább a jelenlegi állapotok megtartására, sőt egyes körzetekben a bioszféra javítása érdekében.”

A januártól bevezetésre kerülő légszennyezési bírság után bizonyára több szegedi utca lakói is megkönnyebbülten lélegeznek fel.

Chikán Ágnes

A napirend szerepe

Szeged nem tartozik a rossz levegőjű városok közé — ellentétben a tévhittel. Hiszen az összefüggő ipari te-

Új film

Ámokfutás

Szines, szélesvásznú magyar film. Írta: Kertész Ákos és Fazekas Lajos. Operatőr: Koltai Lajos. Zenéjét szerelte: Vukán György. Rendezte: Fazekas Lajos. Főszereplők: Gyöngyössy Katalin, Huszti Péter, Darvas Iván, Máriáss Melinda.

A téli országúton a film vége felé hirtelen megáll a szürke Skoda. Utasai, az Ámokfutás főszereplői, Kalmár Mária egyetemi tanársegéd és volt évfolyamtársa, néhány boldognak hitt nap óta szerelme, Agoston Janó dobogóval tapasztalják, hogy elszakadt az ékszíj. Ez a mondat jelkép is lehet Fazekas Lajos filmjében. A gépkocsi felmondta a szolgálatot, mert meghibásodott egy alkatrésze. De a két ember kapcsolatában is megpattant valami, s ebben a hirtelen csöndben, az ámokfutás felkocogott eseményei után ebben a hirtelen jött tehetetlen mozdulatlanságban mindketten rádöbbennek: vége, ennek meg kellett történnie, de ezután mindkettőjükre más út vár.

Egy szerelmi négyszög pólusai között feszül a dráma. Sajnos ezek sem elég erősek, nem köti őket megalapozott érzelem, igaz szerelem, a tartós, megértő kapcsolathoz szükséges, felhalmozott közös

energia. Csak a megszokás vagy épp a felfedezés öröme, a futó kaland szalmalángheve, vagy éppen az első menetsvár családja bizonyossága jelzi, hogy itt emberi dráma volt születésben. Hiába a rendező Fazekas Lajos biztos kezdő színésztudat, szituációteremtése, a forgatókönyvet társszerzőként író Fazekas Lajos nem tudta drámai izzásúvá hevíteni az emberi kapcsolatok viszonyait. Ezért lett halovány, erőtlen — ráadásul sötét tónusúra fényképezett — és tanulságában is kétes értékű az Ámokfutás.

Amikor Kalmár Mária (Gyöngyössy Katalin játssza tisztességgel) megtudja, hogy húga a férjével kialakult szerelmi viszony miatt visszautazott vidékre, bejelenti, hogy elválik. Ettől a pillanattól kezdődik az ámokfutás, ez a valami elől való menekülés, a valamiért, valami szebbért útnak indulás — kissé kocogósrá sikerült — cselekménysor. Közben megismerjük milyen sematikus képet rajzol a magyar értelmiség helyzetéről, körülményeiről a rendező. A színészek közül is egyedül az Agoston Janót alakító Huszti Péter emelhető ki, aki finom humorral fűszerezi alakítását.

T. L.

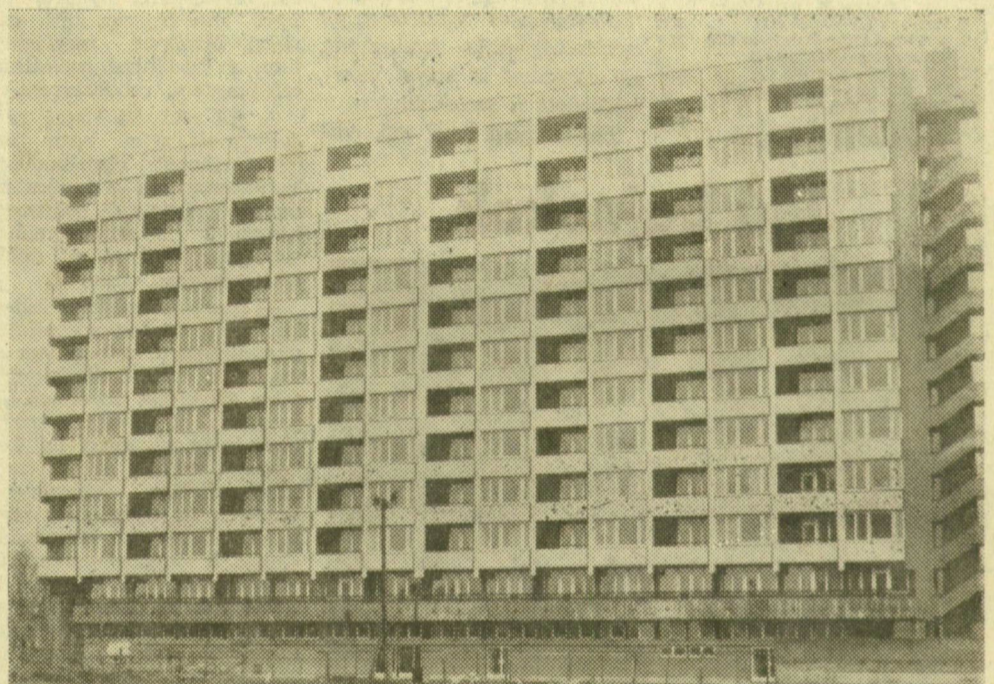
Tanácskozás a kollégiumi nevelésről

Egyetemi és főiskolai kollégiumok igazgatói, diákvezetői és kollégiumi tanárok vettek részt azon a tanácskozáson, amelyet tegnap, csütörtökön tartottak a Szegedi Orvostudományi Egyetem Apáthy kollégiumában. A résztvevők két megye, Bács és Csongrád, felsőoktatási kollégiumaiból érkeztek, munkaközösségük félévénként kétszer tanácskozik a diákotthonok életét érintő szakmai, pedagógiai és pszichológiai témákról.

Tíz felsőoktatási intézmény kollégiumaiból 70-en vettek részt a tegnapi megbeszélésen, amelyen dr. Dúró Lajos, tanácskezelő docens tartott előadást. A továbbképzés témája: a vezetés pszichológiai problémái a felsőoktatási intézmények

kollégiumaiban. Az előadást tapasztalatsere, vita követte, amelyben a vendéglátók ismertették az orvosegyetemi diákotthonokban folyó politikai, tanulmányi és nevelőmunka módszereit is. Tájékoztatták a tanácskozás résztvevőit az elsőévesek beilleszkedésének gondjairól, és ismertették azokat a formákat, módszereket, amelyekkel megkönnyítik ezt a folyamatot. Szóltak arról a nagyszerű sorozatról, amelynek célja, hogy a hallgatók megismerjék oktatóikat, a professzorokat, valamint a város vezetőit.

A tanácskozás dr. Tényi Mária professzornak, a SZOTE dékánhelyettesének zárszavával fejeződött be.

Luca háza

Acz S. Sándor felvétele. Impozáns, a tarjáni lakóházaktól eltérő külsejű épület a 101-es ott, a körtöltés és az Algyői út szögletében. Régen követik figyelemmel az arra járók, hogyan készül, miként formálódik széppé a 159 lakásos ház. Három éve, 1971. május 10-én kezdték építeni, átadási határideje már régen elmúlt.

Gyakorlók és jelöltek

Micsoda beszéd az, hogy a gyakorló iskolában „kis majmokat” tanítanak? — kezdődött ilyenformán a vita a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola klubjában. A Gyökereket ereszte című, pedagógusokról szóló tévésorozatot felvették le, majd beszélgetésre ültek össze az alkotók, Szélyes Zoltán rendező, Pomezanski György szerkesztő-riporter, Rozsnyai Aladár operatőr, a szereplők közül a Császár házaspár, és a főiskola oktatói, hallgatói.

Valahogy így lehetséges, érdemes vizsgálni, ha tetszik, mérni a televíziós műsorok hatását — gondoltam a témáról témára váltó, vitaközvetítő figyelve. Mert csak számolni kell azokat a megnyilatkozásokat, amelyek fogalmazását a látottak követelik. Ha csak néhány mondatot elbeszéltek a téma, vagy a feldolgozás módja —

már nem volt haszontalan filmet csinálni. Ezen az eszmecséren inkább a téma, a tanárok pályakezdetének a katedrán töltött első éveknek különféle problémái foglalkoztatták a résztvevőket — érthetően. Hiszen a nézők-vitaközvetítők hamarosan ugyanolyan, vagy hasonló előhelyzetekbe kerülnek, mint a négy film szereplői, a főiskola volt magyar-történelem szakos hallgatói.

Érthető tehát, ha ebben a körben kevés szót kaptak televíziós műfaji kérdések, vagy alkotói megoldások. A tanárjelöltek nem azt dicsérték, hogy a hajdani tanulmányi csoport húsz-egynéhány tagja közül milyen jól választottak az alkotók: a négy film — négy jellegzetes pályakép. Négy különböző pedagógusegyéniség szinte törvényszerű útjának a rajza. Azt sem dicsérték, milyen jól sikerült a megfelelő ábrázolási módszereket megválasztani, a mondandókat erősítő filmi hangulatot megteremtetni, négy önálló részletből egységes füzért szöni. Nem adták jelét a vitaközvetítő, hogy észrevették volna; a környezet bemutatása foglalta el a filmidő jó részét, amikor ennek jutott meghatározó szerep a tanársors alakulásában. A személyiség jellemzőinek feltárása, amikor inkább ez döntötte el az utat. Egyszer a tanyák lovas kocsi és autó együttesével jellemezhető kétarcú homokvilágát pásztázta a kamera, vagy a tantestületi értekezlet résztvevőinek sérgett-féltékeny, ellenséges-elutasító arcát. Máskor hosszú percekig időzött a tanárnő színpadon összeráncolt homlokán, amikor az a betűket is alig ismerő hetedikesek fölé hajolt, majd ugyanerről a teremtől egy mindent felejtett, optimista mosolyt rögzített a

nézők emlékezetében. És a negyedik film főszereplőjének, Bohony Nándornak okos, érzékeny, szuggesztív arcát egyetlen pillanatra sem hagyta el Rozsnyai Aladár kamerája, követte minden rezdülését, hogy a míves mondatok jelentése mindenki számára nyilvánvaló legyen.

A tanárjelöltek és oktatóik inkább a filmekben felvetett gondolatokat folytatták — néhány nagyon érdekes, közfigyelemre érdemes megállapítással. Egy példa: a közösséggé sohasem szerveződött tantestületekről volt szó, és arról, milyenek a kezdő tanár esélyei, ha megromlott légkörben is igyekeznek a maga elé tűzött magas teljesítményt elérni. Senki sem vitakozott a kijelentéssel, melynek értelmé ez volt: lehet küzdeni egy bizonyos határig. De ezt a határt nem a küzdő, hanem a környezet, a többi tanár, a tantestületi légkör jelöli ki. Azaz: „Csinálják mások a forradalmat”, a valóságban eszményeinket, önmagunkat idővel kényserülünk feladni. Pedig még csak tanultak eddig a vitaközvetítő, a valóságot hírből ismerik. A beszélgetésben sok szó esett az indítékokról: miért választja valaki a sok közül éppen a pedagóguspályát? Néhány év vagy éppen hónapok múlva már tanítanak, akik csupán egyéni érzelmi motívumokat sorakoztattak. Az a bizonyos „társadalmi vezéreszme”, ami a pedagógusok hivatástudatának legerősebb alapja lehetne, hiányzik a jelöltek gondolatvilágából. Következniüként a közfelfogásnak, amelyben még mindig nem érzékelhető kellőképpen a pedagógusok munkájának rendkívüli társadalmi jelentősége.

Töves fenyők

Közeledik a karácsony, egyre többen vásárolnak fenyőfát. Van, aki töves fát szeret, hogy földbe ültethesse, van, aki az állványra, talpra erősíthetőt veszi. A töves fenyőt leginkább piacon hozzák forgalomba. A növényvédő állomás szegedi főfelügyelője arra a rendelkezésre hívja fel a vásárlók és eladók figyelmét, hogy a gyökerecske fenyőfa hivatalosan szaporítóanyagának számít, számos növényi betegséget terjeszthet, ezért forgalomba hozását rendeletek szabályozzák.

Fenyőt növényegészségügyi bizonyítvány nélkül piacon vagy boltban csak úgy szá-

bad árusítani, ha a gyökerecskéket levágták. A növényvédő állomás szakemberei folyamatosan ellenőrzik az árusítóhelyeket, és ha szabálytalanságot tapasztalnak, ha ilyen növényegészségügyi bizonyítvány nélkül hoznak forgalomba fenyőt, legyen az akár húsz centiméteres, akár kétméteres is, a termelő összes készletét, illetve fenyőt termő területét zárlat alá helyezik, és szabálysértési eljárást kezdeményeznek. A növényegészségügyi bizonyítványt a növényvédő állomás az év során végzett vizsgálatok alapján adja a termelőknek.

S. E.